Bodemsanering van alle spoorwegterreinen in Vlaanderen

NMBS-Groep en OVAM ondertekenen overeenkomst ter waarde van 66 miljoen euro

Antwerpen, 27 april 2006 – Bodemsanering is verzoenbaar met de economische realiteit. De raamovereenkomst die de NMBS-Groep en de OVAM (Openbare Vlaamse Afvalmaatschappij) vandaag tekenen, is daar een treffend bewijs van. Zij stippelt de planning uit voor het bodemonderzoek en de sanering van alle Vlaamse spoorwegsites voor de komende twintig jaar én spreidt het totale budget van 66 miljoen euro. De overeenkomst legt het tweede grootste bedrag ooit voor sanering vast. Kris Peeters, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, doet meteen ook een oproep. Opdat bedrijven met uitgebreide of complexe bodemverontreinigingen, zélf aankloppen bij de OVAM. Op deze manier kunnen bedrijven hun maatschappelijke verplichtingen verzoenen met een haalbare planning en een financiële spreiding van de bodemsanering. De NMBS-Groep neemt met dit engagement om jaarlijks 3,3 miljoen euro te investeren haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. Bruno Tuybens, federaal staatssecretaris voor Overheidsbedrijven, is dan ook verheugd dat de NMBS-Groep als overheidsbedrijf de kaart trekt van duurzame ontwikkeling bij het inventariseren en saneren van haar vervuilde percelen.

Beleidsnota in praktijk

In zijn beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2004-2009 tekende minister Peeters de Vlaamse krijtlijnen uit voor het kaderen van bodemsanering in duurzame ontwikkeling. De minister benadrukte hierbij dat bodemsanering moet rekening houden met de financiële realiteit. Onmiddellijke sanering van *alle* historisch vervuilde gronden die een bedrijf bezit, kan immers net het omgekeerde effect hebben. Het bedrijf kan in een financieel en organisatorisch onmogelijk parket komen zodat de verontreinigde gronden niet worden aangepakt.

Daarom opteert minister Peeters voor een spreiding in de tijd en een dubbele prioriteitsstelling. Dit betekent dat bodemverontreinigingen met het grootste risico de hoogste prioriteit krijgen. Daarna komen de andere aan bod volgens hun maatschappelijk belang - dit in het kader van een duurzame ontwikkeling. Belangrijk hierbij is dat in geen geval geraakt wordt aan het bodemsaneringsdecreet zelf. Zijn bepalingen en verplichtingen blijven onverminderd van kracht.

Twee partners, één doelstelling

Als een bedrijf kampt met grote of complexe historische verontreinigingen, roept de minister het bedrijf op om niet bij de pakken te blijven zitten. In samenspraak met de OVAM zoekt het naar een oplossing waarin én het bedrijf, én het milieu, én de Vlaamse overheid zich vinden.

Henny De Baets, administrateur-generaal van de OVAM: "Sommige bedrijven zoals de NMBS-Groep hebben te kampen met historisch verontreinigde terreinen. Het bodemsaneringsdecreet laat er geen twijfel over bestaan: zij moeten gesaneerd worden. De organisatorische en budgettaire belasting door het bodemonderzoek en een eventuele sanering is echter niet te onderschatten. Bij de OVAM beseffen we dit en zoeken we proactief naar economisch haalbare oplossingen. Via overleg stimuleren we zo bedrijven om de verontreinigingen uit het verleden daadwerkelijk aan te pakken."

De raamovereenkomst tussen de OVAM en de NMBS-Groep sluit zo naadloos aan bij de strategische doelstellingen van het Vlaamse bodembeleid. Door instrumenten te ontwikkelen die de vrijwillige saneringen stimuleren, wordt een beter leefmilieu en een hogere levenskwaliteit beoogd.

Sporen op ... en in de bodem

Op 1 januari 2005 werd de vroegere NMBS geherstructureerd in drie NV's (NMBS-Holding, NMBS en Infrabel). Die namen, samen het Fonds voor Spoorweginfrastructuur (FSI), ook elk een deel van de 30.000 percelen over. Bij zo'n overdracht hoort volgens het bodemsaneringsdecreet altijd een oriënterend bodemonderzoek, eventueel gevolgd door een beschrijvend onderzoek en sanering. Hiertoe werd toen een ministerieel besluit opgemaakt. De huidige overeenkomst omvat dit besluit en bovendien engageerde NMBS-Holding - de vroegere NMBS - er zich toe om ook alle risicogronden aan te pakken, die in haar bezit bleven.

Ongeveer 700 percelen (2,3%) zijn mogelijk verontreinigd. Dit zijn onder meer dieselbevoorradingsplaatsen, creoteerwerkplaatsen (voor de behandeling van houten dwarsliggers), opslagplaatsen voor petroleumproducten, onderhoudswerkplaatsen van de treinen en gronden gebruikt door schroothandelaars en verdelers van brandstoffen. Vooral de 120 jaren van stoomtractie en de beginperiode van de dieseltractie in de jaren vijftig, lieten hun 'sporen' na op ... en *in* de bodem.

Bodemsaneringsplan voor twintig jaar

De opdracht voor het oriënterend en - waar nodig - beschrijvend bodemonderzoek en de daadwerkelijke bodemsanering, leek zowel organisatorisch als budgettair haast onoverkomelijk. Daarom werkten de OVAM en de NMBS-Groep aan een overeenkomst die de verplichtingen over een redelijke termijn spreidt - net zoals de budgetten die ervoor nodig zijn. Het resultaat hiervan is dat de NMBS-Groep zich vandaag engageert om het bodemonderzoek en de projectontwerpen voor de sanering van haar percelen in Vlaanderen op twintig jaar rond te hebben. De overeenkomst werd getekend op de voormalige locomotieven-werkplaats 'Antwerpen-Dam'. Toepasselijk, want daar voert de NMBS-Groep momenteel grote bodemsaneringswerken uit om plaats te ruimen voor een landschapspark.

Jannie Haek, gedelegeerd-bestuurder van de NMBS-Holding: "Met deze overeenkomst rekent de NMBS-Groep af met haar 'historisch' vervuilde terreinen. Als openbaar vervoer bedrijf ijveren we voor milieuvriendelijke oplossingen in al onze beleidskeuzes. Jaarlijks zullen we daarom 3,3 miljoen euro besteden aan bodemonderzoek en -sanering. Zo trekt ons bedrijf opnieuw resoluut de kaart van de duurzaamheid en bouwt het voort aan een verantwoordelijke en milieuvriendelijke aanpak."

NMBS-groep trekt 66 miljoen euro uit

Met de overeenkomst verbindt de NMBS-Groep er zich dus toe om 66 miljoen euro te besteden aan bodemonderzoeken en -saneringen in Vlaanderen tussen 2006 en 2026. Dit is het tweede grootste financiële engagement dat ooit in een overeenkomst met OVAM werd vastgelegd.

Ook in de twee andere gewesten staan bodemsaneringen op de agenda. Voorlopig zijn er echter geen concrete initiatieven om een overeenkomst af te sluiten. De NMBS-Groep staat wel open voor een aanpak. Het Brusselse Gewest verplicht immers sinds 20 januari 2005 bodemonderzoeken voor de overdracht van gronden. Een Waals Bodemsaneringsdecreet is nog niet in voege.

Tot en met 2005 gaf de NMBS-Groep al 15,6 miljoen euro uit aan bodemonderzoek en –sanering: 8,2 miljoen in het Vlaamse gewest, 5,9 miljoen in het Waalse en 1,5 miljoen in het Brusselse.

Duidelijke prioriteiten

In de overeenkomst leggen de OVAM en de NMBS-Groep afspraken vast over de procedures en termijnen voor de sanering.

Gestart wordt met de inventarisatie van alle gronden met een risico op bodemverontreiniging. Daarna voert de NMBS-Holding een *oriënterend* bodemonderzoek uit op alle terreinen waar dat nog niet gebeurde. Voor 1 januari 2008 bezorgt ze de resultaten aan de OVAM. Die beoordeelt dan welke terreinen een grondiger, *beschrijvend* bodemonderzoek vereisen. Die percelen komen aan de beurt naargelang hun prioriteit, in functie van:
* ernst van de verontreiniging,
* eventuele infrastructuurwerken of verkoop van terreinen door de NMBS-Groep,
* budget.

In 2013 zal de NMBS-Holding de beschrijvende bodemonderzoeken afgerond hebben. Op basis daarvan bepaalt de OVAM dan welke terreinen moeten worden gesaneerd. Ook hiervoor stelt de NMBS-Holding een prioriteitenlijst op aan de hand van dezelfde drie criteria.
In 2023 is dit project rond en is elk betrokken terrein gesaneerd of werd er een gedetailleerd bodemsaneringsproject opgesteld.

Saneringen in 2005 en 2006

Ondertussen verkochten de spoorwegen al heel wat terreinen. Die kregen een nieuwe bestemming als woongebied, park of industriegebied - meteen dé aanleiding om ze te saneren. De NMBS-Holding is hiermee al gestart, los van de huidige raamovereenkomst.

Zo werden in 2005 al de terreinen van het oude spoorwegstation Antwerpen Zuid aangepakt, en de voormalige werkplaatsen van Leuven en Antwerpen-Dam. Voor de aanleg van een stedelijke landschapspark op de site Antwerpen Noord (Antwerpen-Dam) heeft minister Peeters een subsidie voorzien van 400.000 euro voor de stad Antwerpen. Ook de naburige terreinen van de bevoorradingsstand voor gasolie in Merelbeke kwamen aan bod. In 2005 gaf de NMBS-Holding in Vlaanderen zo al 2,8 miljoen euro uit aan sanering.

In 2006 wordt verder gewerkt in Leuven en Antwerpen-Dam. Ook wordt gestart met de sanering van de bevoorradingsstand voor diesel in Hasselt, voor gasolie in Merelbeke en in Kortrijk (buiten dienst), en de creosorteerwerf in Wondelgem. In 2006 wordt een uitgave van 4,2 miljoen euro verwacht.

Perscontact

Leen Uyterhoeven, woordvoerster NMBS-Holding, 02 526 37 20 of 0478 23 41 73

Karina De Beule, woordvoerster OVAM, 015 28 41 40 of 0475 48 05 98

*De **NMBS-Holding** overkoepelt de NMBS-Groep en staat mee garant voor een optimale kwaliteit van de dienstverlening. Dit doet ze door de activiteiten van haar filialen NMBS (exploitant) en Infrabel (infrastructuurbeheerder) te coördineren en te ondersteunen. Ze let op de samenhang van hun strategieën en de eenheid van de groep om, onder meer, een financieel evenwicht te bereiken. De NMBS-Holding is de werkgever van het voltallige spoorwegpersoneel van de NMBS-Groep. Dat telt circa 38 000 personeelsleden. De Holding is eigenaar van de stationsgebouwen, parkings, fietsenstallingen en ruimtes voor fietsenverhuur en de stationsomgeving. Verder staat zij in voor de veiligheid op en de beveiliging van het spoorwegdomein. Daarenboven beheert zij het IT-netwerk voor de volledige groep. Ze zet zich in voor het behoud van het historisch patrimonium van de spoorwegactiviteit en heeft de promotie van het vervoer op het Belgische spoorwegnet, een van 's werelds dichtste, tot doel.*

***Fonds voor Spoorinfrastructuur**: Op basis van wat eerder in andere Europese landen gebeurde, werd op 1 januari de "historische" schuld van de NMBS, nl. 7,4 miljard euro overgebracht binnen het Fonds voor Spoorweginfrastructuur (FSI). Dit is een nieuw orgaan dat door de Staat werd opgericht en wordt beheerd en dat volkomen onafhankelijk is van de NMBS-groep. Tegelijkertijd wordt het Fonds voor Spoorweginfrastructuur eigenaar, voor waarde van 7,4 miljard euro, van een deel van het spoorwegnet (sporen en bovenleidingen) en een aantal activa. Het FSI ontvangt een vergoeding voor het gebruik van de infrastructuur. Infrabel blijft wel verantwoordelijk voor het onderhoud en de uitrusting van dat deel van het spoornet.*

HOLDING

Antwerpen Dam: bodemsanering maakt weg vrij voor park

In 2000 verhuisde de locomotievenwerkplaats en tankinstallatie van Antwerpen-Dam naar een nieuw atelier in de Antwerpse haven. Nog voor de verhuizing werd een grondig, beschrijvend bodemonderzoek uitgevoerd van de site van de tankinstallatie. In 2002-2003 werd de rest van het terrein onderzocht. De bodem van het 24 hectare grote terrein bleek vervuild door een laag kolenas van de oude stoomtreinen en door de tankinstallatie. De olievervuiling is niet doorgedrongen in de omliggende woongebieden.

Eind 2001 werd daarom een installatie geplaatst om de olielaag uit het grondwater te filteren. Eind vorig jaar startte de aannemer met de verwijdering van de laag kolenas en de sanering van de plaatsen die met stookolie zijn verontreinigd. Deze graafwerken zullen midden dit jaar voltooid zijn. Daarna wordt een installatie geplaatst voor de nabehandeling van het grondwater.

Tegen eind 2007 zal het terrein helemaal zijn gesaneerd (op een eventuele nabehandeling van het grondwater na). De NMBS-Groep zal dan ongeveer 6,7 miljoen euro hebben besteed aan het project.

Het westelijk deel is vandaag grotendeels gesaneerd. De stad is er al gestart met de aanleg van een park dat in 2008 officieel geopend wordt. In december 2001 ondertekenden de Stad Antwerpen, het autonome gemeentebedrijf Antwerpen Spoor Noord, het Grootstedenbeleid, de NMBS-Groep en Eurostation – Euro Immostar een beleidsovereenkomst om de oude spoorsite om te vormen tot het nieuwe park Spoor Noord. Na de sanering zal de Stad eigenaar en beheerder zijn van deze nieuwe groene long voor de buurt, een groot park voor recreatie. Dit park van 17 hectare (of 34 voetbalvelden) zal de woonwijken Dam, Seefhoek en Stuivenberg met elkaar verbinden.

Perscontact

Leen Uyterhoeven,woordvoerster NMBS-Holding, 02 526 37 20 of 0478 23 41 73

Persconferentie
Overeenkomst OVAM – NMBS-Holding

Kris Peeters

Vlaams minister van Openbare Werken,
Energie, Leefmilieu en Natuur

Henny De Baets

Administrateur-generaal Openbare Vlaamse Afvalmaatschappij (OVAM)

Jannie Haek

Gedelegeerd bestuurder NMBS-Holding

Vroegere NMBS grootste grondeigenaar in België

- **17.000 hectare = 30.000 percelen**
- **Mogelijk vervuild 700 percelen (2,3%)**
- **Belangrijkste risicoterreinen:**
  - Opslagplaatsen petroleumproducten
  - Creoteerwerkplaatsen
  - Onderhoudswerkplaatsen treinen
  - Sites gebruikt door schroothandelaars
- **Oprichting NMBS-Groep → verdeling gronden**
  - Fonds voor Spoorweginfrastructuur
  - Drie nieuwe spoorwegbedrijven

Overeenkomst met OVAM

- **Waarom?**
  - Duurzaamheid
  - Milieuvriendelijke aanpak
  - Budgettaire mogelijkheden
- **Hoe?**
  - 66 miljoen euro (2006-2026) = jaarlijks 3.3 euro
    - Ter vergelijking 1997-2005: 15,6 miljoen euro besteed
      - 1,5 miljoen Brusselse Gewest
      - 8,2 miljoen Vlaamse Gewest
      - 5,9 miljoen Waalse Gewest

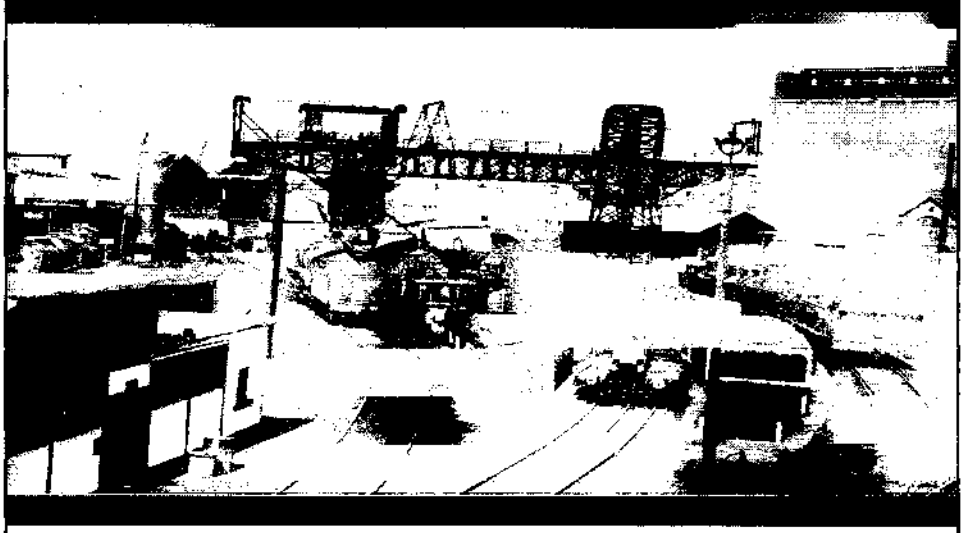
Risicoterreinen NMBS-Groep in Vlaanderen

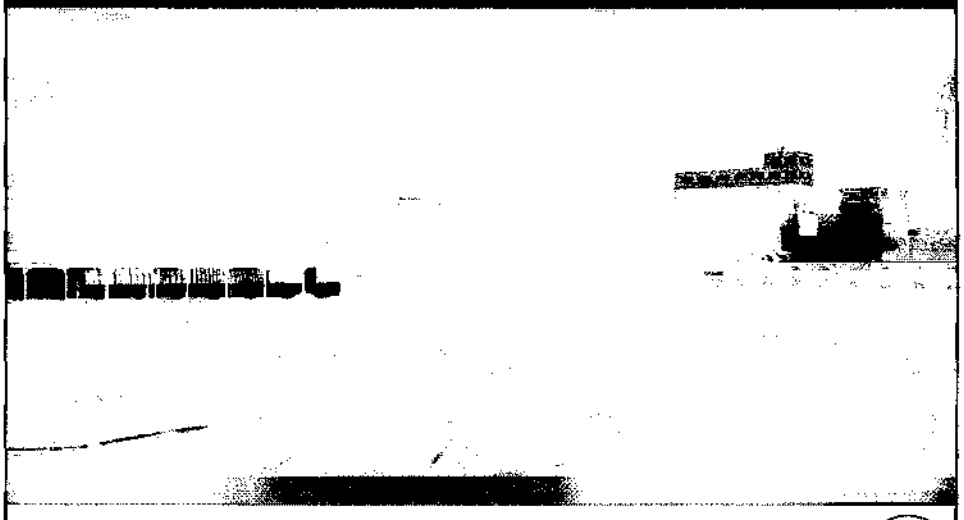
Overeenkomst met OVAM

- Drie fases
  - **Oriënterend bodemonderzoek**
    - Vóór 1 januari 2008
  - **Beschrijvend bodemonderzoek**
  - **Bodemsaneringsprojecten**
    - Criteria prioriteitenlijst:
      - Ernst verontreining
      - Eventuele infrastructuurwerken of verkoop
      - Prijskaartje
    - Vóór begin 2023

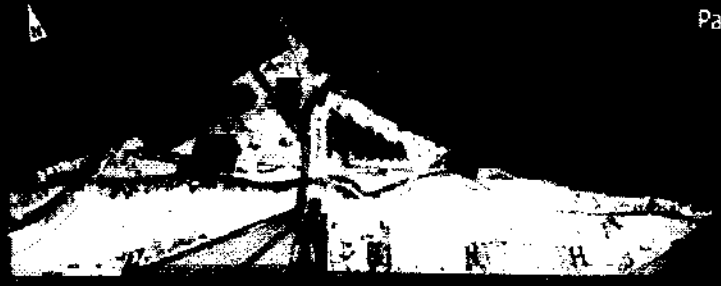
Antwerpen-Dam in 1961...

Vandaag...

In 2008...

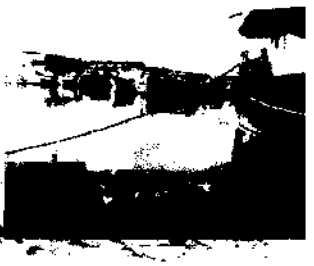
't Stad
s van
edereen.

PROPER!

Op saneringstocht in Spoor Noord

STAD ANTWERPEN

POLITIQUE DES GRANDES VILLES
GROOTSTEDENBELEID

www.antwerpen.be/spoornoord

03 244 51 21

't Stad is van iedereen.

PROPER!

Op saneringstocht in Spoor Noord

Ga op ontdekking in Antwerpen-Noord en kom alles te weten over de nieuwe invulling van historisch vervuilde gebieden.

Wandeltentoonstelling rond saneringen
Ook benieuwd hoe vervuilde terreinen proper gemaakt worden en een nieuwe bestemming krijgen?

We stippelden voor jou een boeiende tocht uit door Antwerpen-Noord die je een antwoord geeft op deze vraag. "**PROPER!**" is een ontdekkingstocht die je langs verlaten stadsdelen leidt die een opknapbeurt krijgen en binnenkort ook een nieuwe functie. Gebieden zoals het voormalige spoorwegemplacement en het Lobroekdok.

De tocht begint in Damstation, op het nieuwe Damplein, waar je via een interactieve tentoonstelling te weten komt wat *saneren* betekent en hoe vervuilde gebieden nu precies gezuiverd worden. Hier kan je een audioguide-toestel uitlenen en een handig plannetje krijgen waarmee je vervolgens op pad gaat.

Op 14 aangeduide stopplaatsen krijg je aan de hand van verschillende thema's een woordje uitleg over verleden, heden en toekomst van een boeiend stukje stad in beweging. Onderweg staan ook projecties, infopanelen en kijkers opgesteld die de bezoeker actief kan gebruiken.

Zo kom je op je weg langs het voormalige spoorwegemplacement, dat langzaam verandert in een echt park. De tocht voert je door de Damwijk en dompelt je onder in het slib van het Lobroekdok…

"**PROPER!**" loopt van eind mei tot december 2006.

*"**PROPER!**" is een project van wervend programma Spoor Noord en Stadsontwikkeling in samenwerking met OVAM en met de steun van het Federaal Grootstedenbeleid en het Europese Doelstelling 2-fonds.*

Perscontact
Ian Coomans I Communicatie Stadsontwikkeling I **T** 03 201 31 89 I **E** ian.coomans@stad.antwerpen.be

MISSIE

Door het verzekeren van een duurzaam beheer van afvalstoffen en materialen, door het voorkomen van bodemverontreiniging en door de realisatie van de bodemsanering, draagt de OVAM bij tot een beter leefmilieu en daardoor tot een hogere levenskwaliteit.

OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ

STATIONSSTRAAT 110
2800 MECHELEN